

**BJUVS
KOMMUN**

PLANERINGSAVDELNINGEN

Underlag till Grönstrukturplan för Bjuvs kommun

Hållbar grönyteskötsel - ett diskussionsunderlag

Hållbar grönyteskötsel - ett diskussionsunderlag

Förevarande PM utgör ett diskussionsunderlag inom ramen
för Grönstrukturplan för Bjuvs kommun.

Kommunstyrelsens förvaltning
Planeringsavdelningen

Oscar Gustavsson Ekberg
Niklas Ögren

Finansiering:
Bjuvs kommun, kommunstyrelsens förvaltning
Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt medfinansierar
genomförandet av detta projekt

Framställt av:
Bjuvs kommun, planeringsavdelningen
September 2021
Foton: Oscar Gustavsson Ekberg
Illustrationer: Oscar Gustavsson Ekberg

Omslagsbild: Bruksgräsmatta, Augusti 2018, Billesholm

Foto: Billesholmsskogen, April 2019, Billesholm

Några inledande ord

Gräsytor utgör ett av de största elementen inom grönyteförvaltningen, vilket även stämmer överens med hur Bjuvs kommuns grönyteförvaltning ser ut. En eventuell förändring av kommunens gräsyteskötsel kan med andra ord leda till stora konsekvenser för kommunens grönyteförvaltning som helhet. Kan kommunens gräsyteskötsel ställas om? Kan kommunens grönyteförvaltningen bli mer hållbar?

Syftet med detta dokument är bidra till en **diskussion** kring vilka aspekter som skall vara bärande och värderas utifrån vid en eventuell omställning, samt hur en eventuell omställning kan anses tillräcklig eller ej. En sådan diskussion skulle kunna ge bättre inblick i problematiken kring hållbar utveckling och Bjuvs kommuns vision 2030 gällande kommunens grönyteförvaltning, samt ge stöd för framtida argumentation för utveckling av skötselmetoder och parkmiljöer i Bjuvs kommun.

Kort om gräsytor

Samtidigt som gräsytor är uppskattade och önskvärda element i parker och grönområden kan de, som i en del fall i Bjuvs kommun, dominera och samtidigt alienera möjligheter för flera kvaliteter i samma yta. I vissa parker och grönområden finns enbart stora gräsytor som inte används. I dessa områden är gräsytorerna tomma men underhålls ständigt genom gräsklippning. I en rapport av Ignatieva, M. (2017) framhålls som en av de viktigaste slutsatserna att människor vill ha annat än enformiga grasmattor. Vidare menar Ignatieva (2017) att det är de ansvariga för skötseln som i en del fall tycks se olika element och objekt (såsom

träd, buskar, bänkar, stolar, mm) som hinder och som tas bort för att ersättas med gräsytor. Detta görs även när invånare vill ha dessa element och objekt och som i förlängningen kan generera ytterligare kvaliteter.

Noterbart är att det finns stor potential att genom mer hållbara, resurssparande och kostnadseffektiva metoder utveckla fler kvaliteter med sociala, ekologiska och ekonomiska värden i kommunens grönstruktur. Det kan bland annat åstadkommas genom att göra en översyn av kommunens gräsytor.

Växande behov – vikten av planer och processer

En av tätorternas viktigaste utmaningar, för att nå hållbarhet, består i att ta sig an de ekologiska och sociala systemen. **Den kommunala parkförvaltningen står som garant för att de gröna områdena förvaltas och utvecklas så att de sociala och ekologiska systemen ges rätt förutsättningar samtidigt som driften sköts på ett ekonomiskt effektivt sätt.**

Sedan slutet av 1980-talet har utveckling av parker inte varit högst upp på agendan för de svenska parkförvaltningarna eftersom stora resurser har lagts på organisatoriska förändringar och effektivisering. Trenden med decentraliserade organisationer och aktörer styrda genom mål- och resultatstyrning innebär att statiska normer i en del fall minskar möjligheterna att utveckla tätorternas gröna miljöer så nyttan med ekosystemtjänsterna tas till vara. Ett minskat anslag till driftsbudget gör att grönyteförvaltningen måste effektiviseras ytterligare.

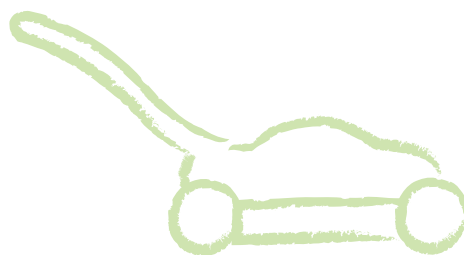
Sammantaget kan givetvis detta ses som ett **dilemma**, där å ena sidan parkdriften får minskad budget med stort effektiviseringsstryck som följd och å andra sidan ökat krav om utveckling av parker och grönytor för att säkerställa ekologiska, sociala och bruksmässiga värden. Till följd av detta dilemma tycks det vara tämligen lätt att identifiera olika behov för förändringar. I denna text nämns två behov som har väsentlig betydelse för grönyteförvaltning.

För det första finns ett växande behov av långsiktig planering och strategier. Ett växande behov som kommer att öka i framtiden. Planering och strategier för en mer hållbar grönyteförvaltning berör flera kunskapsfält och kan liknas vid en process där politiska, ekonomiska, sociala och ekologiska värden samordnas genom sektorsövergripande samarbeten. För det andra understödjer kanske inte grönyteförvaltningars organisatoriska strukturer naturens processer och mönster vilket leder till att naturens föränderlighet inte matchas. Utmaningen med att effektivisera verksamheten samtidigt som parkerna och grönytorna utvecklas bör inte enbart hanteras genom organisatoriska förändringar. Behovet ligger snarare i att utveckla de organisatoriska rollerna och processerna. Eftersom det är de organisatoriska rollerna och processerna som understödjer de organisatoriska strukturerna ligger här en avgörande nyckel för att kunna matcha grönyteförvaltningen med naturens föränderlighet.

Ovan nämnda dilemma och identifierade behov kan samlas inom begreppet **hållbar**

grönyteskötsel. Ett begrepp som fångar det intrikata samspelet mellan olika aspekter liksom ekonomiska, sociala och ekologiska samtidigt som prioriteringsordningen dem emellan framarbetas genom olika **processer**.

Samtidigt som processerna framhävs ovan bör inte behovet av **planer och program** förminskas eftersom de kan verka som brobyggare och öka förståelsen både inom organisationen och organisationens omvärld. Om organisationen har som mål, (om vision 2030 tolkas som ett led mot hållbar grönyteskötsel), att nå långsiktigt hållbara parkmiljöer krävs organisationsgemensamma mål och strategier som når organisationens operativa verksamhet – kommunens grönyteförvaltning. Utan målsättningar och strategier är det svårt att motivera vilka värden som är prioriterade. Nackdelen med att inte ha några beslut om målsättningar och långsiktig planering inom grönyteförvaltningen är att fokus enbart läggs på den operativa verksamheten, vilket i sin tur kan leda till att grönytorna enbart blir underhållna och i förlängningen tappar i kvalitet till följd av utebliven utveckling. Tendensen i nyss nämnda situation blir snarare att det är skötselåtgärden som blir målet och/eller målet om en effektiv verksamhet och inte målet om en hållbar grönyteskötsel, vilket kan resultera i låg avkastning för ekosystemtjänster.

Att välja rätt för att bli hållbar

Om frågan ännu inte har väckts, för dem som läser denna text, ställs den här och nu – **vilka värden och vilka områden skall prioriteras?**

En rak fråga kan tyckas men som kräver ett mångbottnat svar. Sett ur enbart ett ekologiskt perspektiv finns många olika sorters biologisk mångfald men kanske ingen som är den "rätta". **Det är just mångfalden som är det centrala.** Mångfalden av olika typer av biodiversitet och mångfalden av områden. I grund och botten är det upp till politiker och tjänstemän att välja vilken mångfald som skall prioriteras.

Det finns potentiella risker med att göra val gällande vilken typ av biodiversitet som skall främjas, vilket även gäller för specifika områden. Risken med att välja en typ av mångfald eller specifika områden för främjande av biologisk mångfald är att det kan leda till **schablonartade** modeller och åtgärder inom skötselplanering och skötselutförande. Något som i sin tur kan leda till lokalt ökad biologisk mångfald men sett till ett större sammanhang minska den. Dessutom kan även uppfattningen och förståelsen av vad biologisk mångfald är knyts an till dessa schablonmässiga skötselmetoder.

För att exemplifiera; biologisk mångfald kan främjas genom höggräskötsel och slaghackning. Det vore problematiskt om den typen av skötselprodukt och åtgärd blir symptomatisk med biologisk mångfald som den enskilt viktigaste och enda åtgärd som kan utföras. Liknande synsätt kring schablonmässiga lösningar kan och bör

givetvis undvikas sett ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv.

Utbildningsinsatser för djupare förståelse lyfts gärna fram i detta sammanhang som en lämplig väg att ta. Tanken är att detta skall generera en grönyteförvaltning som är platsspecifik. Det finns dock fler principer som bör tas i beaktande för att grönyteskötseln skall kunna anses som hållbar. Principerna återges nedan enligt Randrup, T.B. & Östberg, J. (2017)

- En hållbar parkförvaltningen bedrivs **platsspecifikt**. Skötseln skall anpassas till de ekologiska, ekonomiska och sociala ramar som omgärdar en specifik plats.
- En hållbar parkförvaltningen bedrivs **långsiktigt**. Sett ur ett längre tidsperspektiv är betydelsen av en konkret kortsiktig lösning inte att föredra utan skötseln baseras på en vision (vari design, anläggning och drift vägs samman) för området.
- En hållbar parkförvaltningen anpassas till **naturens processer och mönster**.
- En hållbar parkförvaltningen är **dynamisk**. Organiseringen av, men även skötseln i sig, kan utvecklas och förändras i takt med naturens föränderlighet samt funktionalitet för att främja ekosystemtjänster.
- En hållbar parkförvaltningen är **inkluderande** gentemot organisationens omvärld. Medborgare bör ges möjlighet att vara med och påverka grönyteskötseln.
- En hållbar parkförvaltnings ansvarsområde gäller **mångfunktionella**

ytor. Skötseln skall anpassas till och samtidigt främja olika användning av ytor.

Principerna ovan bör ses som, enligt Randrup & Östberg (2017), ledande i processen mot en hållbar grönyteskötsel utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala värden. Därtill framhävs behovet av målsättning, politiska ambitioner och professionellt utbildad personal.

Hållbar gräsyteskötsel

Eftersom detta dokument föranleddes av ett uppdrag om att undersöka en eventuell omställning av kommunens gräsyteskötsel vore det lämpligt att göra ett nedslag i vad hållbarhet innebär för gräsytor. Givetvis bör först och främst ovanstående text och principer tas i beaktande men följs Randrup & Östberg (2017) text om hållbar grönyteskötsel kan hållbara gräsytor definieras övergripande enligt följande: **"Hållbarhet gällande gräsytor är att kortklippt gräs endast finns på de platser där detta krävs i relation till kulturhistorien och/eller hur ytorna utnyttjas av brukarna. På övriga platser finns långgräs/äng eller annan vegetation."** (Randrup & Östberg 2017, s. 20).

I deras text om hållbar grönyteskötsel går Randrup & Östberg (2017) ett steg längre och konkretiserar i sin beskrivning om vad hållbara gräsytor är, vilket inte kommer att belysas i detta dokument. Det centrala ligger i innebörden av ovanstående citat. Appliceras även principerna i en

process mot hållbar grönyteskötsel utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala värden skapas förhoppningsvis ett underlag för vidare diskussioner.

Hur möter Bjuv framtiden?

Avslutningsvis bör man ställa sig frågande till relevansen i ovanstående text samt även till frågorna som föranlett dokumentet. Skall Bjuv förändra gräsyteskötseln och vilka aspekter skall vara bärande vid en eventuell omställning? Är det viktigt för Bjuv?

Nedan presenteras några nyckeltal gällande mängden gräsytor:

Bjuv har ungefär 160 hektar gräsytor varav 120 hektar utgörs av kortklippta gräsytor. Det kan jämföras med Klippans 87 hektar gräsytor (inklusive långgräs/äng) och Svalövs 37 hektar gräsytor.

Foto: Folketshusparken, augusti 2019, Bjuv

Referenser

Ignatieva, M. (2017). Alternativ till gräsmatta i Sverige - från teori till praktik : en manual. Uppsala: Institutionen för stad och land

Randrup, T.B. & Östberg, J. (2017) **Hållbar grönyteskötsel**. Alnarp; Department of Landscape Architecture, Planning and Management. Sveriges Lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektur, trädgård, växtproduktionsvetenskap : rapportserie ; 2017:6.

**BJUVS
KOMMUN**